

Sygn. akt VIII GC 212/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 listopada 2013 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie VIII Wydział Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Leon Miroszewski

Protokolant: stażysta Patrycja Predko

po rozpoznaniu w dniu 21 listopada 2013 roku w Szczecinie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki akcyjnej z siedzibą w G.

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w R.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 272.143,65 (dwieście siedemdziesiąt dwa tysiące sto czterdzieści trzy 65/100) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 23 lutego 2013 roku;

II. oddala powództwo w pozostałej części;

III. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 10.619,00 (dziesięć tysięcy sześćset dziewiętnaście) złotych tytułem kosztów procesu.

Sygnatura akt VIII GC 212/13

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 15 lutego 2013 roku powódka (...) spółka akcyjna z siedzibą w G. wniosła o wydanie nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym i zasądzenie od pozwanej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. (w toku sprawy nastąpiła zmiana siedziby pozwanej na miejscowość R.) kwoty 272.143,65 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 24 stycznia 2013 roku oraz kosztami procesu. W uzasadnieniu pozwu podała, że wykonała na zamówienia pozwanej dokumentację projektową, którą pozwana odebrała. Wskazała, że pozwana po otrzymaniu faktury od powódki uznała roszczenie deklarując niezwłoczne pokrycie zobowiązań po uzyskaniu zapłaty od jej zamawiającego. Jak stwierdziła, późniejsze próby kontaktu z pozwaną nie dały rezultatu.

Referendarz sądowy w Sądzie Rejonowy w Lublinie wydał w dniu 8 marca 2013 roku nakaz zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym, w którym orzekł zgodnie z żądaniem pozwu.

Pozwana wniosła sprzeciw od tego nakazu. Domagała się oddalenia powództwa i zasądzenia od powódki zwrotu kosztów procesu. Nie zakwestionowała, że łączyła ją z powódką umowa wskazana w pozwie, zaprzeczyła natomiast, że obciąża ją obowiązek zapłaty kwoty żądanej przez powódkę. Podniosła, że zawarcie tej umowy nastąpiło z związku z umową pomiędzy pozwaną a Skarbem Państwa - Generalnym Dyrektorem Dróg Krajowych i Autostrad w sprawie zamówienia publicznego. W związku z tym w umowie stron przewidziano, że w razie gdy zamawiający pozwanej odstąpi od umowy z pozwaną to pozwana ma prawo w terminie 1 miesiąca odstąpić od umowy z powódką a wówczas

powódka może żądać wynagrodzenia jedynie za wykonaną część umowy. Ponieważ doszło do odstąpienia od umowy z pozwaną ze strony jej zamawiającego, to pozwana pismem z dnia 11 października 2012 roku odstąpiła od umowy z powódką i wezwała ją do niezwłocznego przerywania prac projektowych. Pozwana podniosła, że nigdy nie wystawiła wymaganego na podstawie umowy stron protokołu odebrania prac projektowych powódki bez zastrzeżeń, toteż faktura powódki została wystawiona bez podstawy prawnej i faktycznej. Stwierdziła, że protokół, na który powódka się powołała w pozwie, nie jest znany pozwanej, a przy tym jest datowany na dzień o 3 tygodnie późniejszy niż data faktury wystawionej przez powódkę. Pozwana zaprzeczyła też, że uznała roszczenie powódki, bowiem otrzymaną fakturę odesłała bez księgowania i powiadomiła powódkę o braku podstaw do jej wystawienia.

Po stwierdzeniu utraty mocy nakazu zapłaty z dnia 8 marca 2013 roku i przekazaniu sprawy tutejszemu Sądowi powódka, korzystając z upoważnienia do odniesienia się do twierdzeń sprzeciwu od nakazu zapłaty, podniosła, że w związku z odstąpieniem od umowy nie można wymagać wyczerpania wynikającego z umowy trybu dokonania odbioru całości prac, natomiast powołała się na odebranie przez pozwaną w dniu 18 grudnia 2012 roku protokołu odbioru prac, które powódka przedłożyła w związku z prośbą pozwanej z dnia 3 grudnia 2012 roku. Podtrzymała także twierdzenie o uznaniu długu przez pozwaną.

Ustalenia faktyczne z wskazaniem dowodów.

Powódka (jako podwykonawca) i pozwana (jako wykonawca) zawarli w dniu 23 czerwca 2010 roku umowę nr (...). W opisie przedmiotu umowy zostało wskazane, że pozwana podpisała w dniu 14 maja 2010 roku ze Skarbem Państwa – Generalnym Dyrektorem Dróg Krajowych i Autostrad reprezentowanym przez oddział w R. umowę w sprawie zamówienia publicznego, którego przedmiotem jest wykonanie dokumentacji projektowej pod nazwą (...) do decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla drogi ekspresowej (...) na odcinku O. – N.". Pozwana zleciła powódkę wykonanie prac służących wykonaniu zamówienia otrzymanego przez pozwaną, w związku z tym strony dokonały podziału przedmiotu umowy na części stanowiące przedmiot odrębnych odbiorów i/lub fakturowania wraz z określeniem ilości egzemplarzy, form zapisu, rodzaju nośników informacji, kosztów oraz terminów wykonania zgodnie z harmonogramem prac stanowiącym załącznik nr 1, będącym integralną częścią umowy. Z tego harmonogramu wynikało, że zadanie zostało podzielone na dwa etapy. W pierwszym, nazwanym Studium (...) powódkę obowiązywało wykonanie danych i opracowań w zakresach: O. cenne na trasie projektowanej S74 (do dnia 7 lipca 2010 roku), Analiza środowiskowa do Studium (...) (do dnia 15 października 2010 roku). W drugim etapie powódka miała wykonać Raport o oddziaływaniu na środowisko (do dnia 31 maja 2011 roku). Jako koordynatora prac z zakresu realizacji obowiązków umownych pozwana wyznaczyła S. T., który został upoważniony do podpisywania protokołów zdawczych i odbiorczych.

W § 2 umowy ustalono, że miejscem przekazania prac jest siedziba pozwanej (ust. 5), zaś dowodem przekazania prac objętych przedmiotem umowy są protokoły zdawcze podpisane przez upoważnionych przedstawicieli stron (ust. 6), w terminie 14 dni od daty protokołu zdawczego pozwana miała dokonać odbioru prac, a pozytywny wynik udokumentować podpisaniem protokołu odbioru, który nie miał stanowić podstawy do wystawienia faktury (ust. 7), natomiast jako podstawę wystawienia faktury wskazano protokół odbioru wystawiony przez pozwaną niezwłocznie po odebraniu przedmiotu zamówienia przez jej zamawiającego (ust. 8). Protokół odbioru, w którym pozwana zgłosiłaby uwagi i zastrzeżenia do przekazanego przedmiotu umowy nie miał stanowić podstawy do wystawienia faktury, a powódka miałaby wówczas obowiązek ponownego przekazania przedmiotu umowy po jego uzupełnieniu bądź skorygowaniu w terminie wyznaczonym przez pozwaną, lecz nie dłuższym niż 14 dni, a wówczas odbiór przedmiotu umowy miałby nastąpić w trybie ustępów 6 i 7 (ust. 9).

Zgodnie z § 5 umowy wynagrodzenie miało być płatne na podstawie faktury wystawionej przez powódkę w terminie 7 dni od daty odbioru przez pozwaną na podstawie § 2 ust. 8 umowy, w terminie 30 dni od daty wpływu środków od zamawiającego od strony pozwanej, nie później jednak niż w terminie 60 dni od dnia wystawienia faktury.

W § 9 umowy zawarto postanowienia w sprawie zmiany i odstąpienia od umowy. Pozwana miała prawo odstąpić od umowy, poza wypadkami wymienionymi w Kodeksie cywilnym, w razie decyzji zamawiającego wobec pozwanej

„także w razie istotnej zmiany okoliczności powodujących, że wykonanie umowy nie leży w interesie publicznym, czego nie można było przewidzieć w chwili zawarcia umowy” (ust. 1). Termin skorzystania przez pozwaną z tej możliwości określono na 1 miesiąc od powzięcia wiadomości o wystąpieniu powyższych okoliczności, natomiast w takim wypadku powódka miała prawo żądać wynagrodzenia należnego jej z tytułu wykonanej części umowy, a jego wysokość miała być ustalona na podstawie stanu zaawansowania prac projektowych, zweryfikowanego przez przedstawicieli stron (ust. 2).

Aneksem nr (...) do umowy stron wprowadzono zmianę wynagrodzenia powódki przez jego podwyższenie z kwoty 329.000 złotych netto do kwoty 359.000 złotych netto. Do tej kwoty uzgodniono doliczenie VAT. Aneksem nr (...) do umowy uzgodniono zmianę terminu realizacji umowy w zakresie II etapu. Termin ten ustalono na dzień przypadający po 2,5 miesiącach od dnia otrzymania przez powódkę od pozwanej danych niezbędnych do wykonania jej zakresu prac, przy czym termin przekazania tych danych określono na 30 lipca 2011 roku.

Dowody: umowa stron z dnia 23 06 2010 wraz z załącznikiem nr 1, aneksem nr (...), aneksem nr (...) z załącznikami (k. 54-62).

W dniu 12 października 2012 roku pozwana przesłała powódce pismo, w którym powołując się na odstąpienie od umowy z nią zamawiającego – (...) Oddział w R., powiadomiła ją, że zgodnie z § 9 ust. 2 umowy stron odstępuje od umowy, a w związku z powyższym zwraca się o niezwłoczne przerwanie prac projektowych oraz zarchiwizowanie wykonanych dotychczas części zleconych opracowań. W piśmie z dnia 8 listopada 2012 roku pozwana poinformowała powódkę, że podjęła wszystkie możliwe działania prawne wobec jej zamawiającego w celu uzyskania jak najwyższej zapłaty za wykonane opracowania.

Odpowiadając na pismo z dnia 12 października 2012 roku powódka powiadomiła pozwaną pismem z dnia 27 listopada 2012 roku, że będzie żądać wynagrodzenia za wykonaną część umowy zgodnie ze stanem zaawansowania prac projektowych. Jednocześnie wezwała pozwaną do określenia w terminie 3 dni dokładnego terminu i miejsca przekazania opracowanego Raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko zgodnie ze stanem zaawansowania, a także określenia ilości egzemplarzy Raportu oraz formy przekazania dokumentacji.

W piśmie z dnia 30 listopada 2012 roku, podpisanym przez kierownika projektów S. T. pozwana oświadczyła, że proponuje powódce by przekazała cyfrową wersję Raportu w siedzibie pozwanej w dniu 3 grudnia 2012 roku o godzinie 12.00. Wskazano, że zapis cyfrowy powinien zawierać pliki pdf oraz pliki edytowalne wykorzystane przez pozwaną, a więc pliki corel. Pozwana zastrzegła żądanie przygotowania plików dwg w miarę potrzeby i w terminie uzgodnionym obustronnie, podobnie jak co do ilości egzemplarzy w wersji papierowej.

W dniu 3 grudnia 2012 roku został sporządzony protokół zdawczy Raportu oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko w stadium opracowania – Studium techniczno-ekonomiczno-środowiskowe, w 2 egzemplarzach DVD. W dniu 7 grudnia 2012 roku pozwana wydała protokół odbiorczy nr 2 dotyczący Raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko z uwagą o braku plików w wersji edytowalnej użytych przez powódkę do wykonania Raportu. Powódka w piśmie z dnia 12 grudnia 2012 roku poinformowała pozwaną, że przekazuje brakujące pliki w wersji edytowalnej użyte do wykonania opracowania, prosząc o potwierdzenie odbioru całej edytowalnej wersji elektronicznej Raportu. Na tym piśmie została zamieszczona przez S. T. adnotacja o przyjęciu otrzymanych plików do sprawdzenia.

W dniu 18 grudnia 2012 roku pozwana wydała protokół odbiorczy nr 2 przyjmując Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, w ramach umowy stron z dnia 23 06 2010 roku, nazwa zadania: (...) do decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla drogi ekspresowej (...) na odcinku O.-N.. Protokół podpisał S. T..

W dniu 24 grudnia 2012 roku powódka wystawiła pozwanej fakturę nr (...) na kwotę 272.143,65 złotych brutto, z terminem płatności do dnia 23 stycznia 2013 roku. Jako tytuł wskazano Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko dla drogi ekspresowej (...) na odcinku O.-N., według stanu zaawansowania prac (85%). Pozwana pismem z dnia 14 stycznia 2013 roku powiadomiła powódkę, że w związku z decyzją zamawiającego o odstąpieniu od umowy z pozwaną i brakiem zapłaty za wykonane opracowanie nie jest w stanie zrealizować faktury wystawionej przez powódkę

i w związku z tym ją odsyła bez realizacji. Powiadomiła, że podjęła wszelkie możliwe środki prawne w celu uzyskania zapłaty za wykonane opracowania i deklaruje pokrycie zobowiązań wobec powódki po uzyskaniu tych środków.

Dowody: - pisma pozwanej do powódki z dnia 12 10 2012, z dnia 8 11 2012, z dnia

3 12 2012, z dnia 14 01 2013 (k. 28, 63-64 86),

- pisma powódki do pozwanej z dnia 27 11 2012 i 12 12 2012 (k. 85),

- protokół zdawczy z dnia 3 12 2012 (k. 84),

- protokoły odbiorcze nr 2 z dnia 7 12 2012 i z dnia 18 12 2012 (k. 53, 83),

- faktura VAT z 24 12 2012 (k. 50).

Ocena dowodów.

Ustalone fakty są niesporne co do istnienia pomiędzy stronami umowy z dnia 23 czerwca 2010 roku oraz okoliczności odstąpienia od niej przez pozwaną. Przeprowadzone dowody pisemne służyły ustaleniu treści umowy stron, przede wszystkim co do przedmiotu umowy, sposobu i trybu jego oddania i odbioru, wysokości wynagrodzenia i warunków oraz terminu jego wypłaty. Podstawowe dane na ten temat zawierała umowa stron z załącznikiem, aneksami i załącznikiem do aneksu nr (...).

O wysokości wynagrodzenia powódki stanowiła faktura załączona do pozwu. Pozwana nie kwestionowała wysokości wynagrodzenia. O takim kwestionowaniu nie świadczy to, że pozwana podnosiła brak wymagalności tej kwoty z uwagi na niedochowanie jej zdaniem procedury odbiorowej, warunkującej wypłatę wynagrodzenia.

Protokół zdawczy oraz protokoły odbiorcze pozwoliły ustalić daty i treść czynności obejmującej oddanie przedmiotu zamówienia przez powódkę i jego przyjęcie przez pozwaną. Wcześniejsze pismo pozwanej o odstąpieniu od umowy z powódką, oraz następująca po nim korespondencja pomiędzy stronami, pozwoliły ustalić stanowiska stron w sprawie rozliczenia umowy, przy założeniu niesporności tego, że odstąpienie od umowy nie niweczyło prawa powódki do otrzymania wynagrodzenia za dotychczas wykonany zakres, o czym też mowa w umowie stron (§ 9 ust. 2 umowy).

W niniejszym postępowaniu nie przeprowadzono dowodów ze źródeł osobowych. Pozwana wnioskuje o przesłuchanie świadka S. T., natomiast wnioski ten cofnęła po przeprowadzeniu dowodów pisemnych.

Ocena prawna.

Roszczenie powódki zostało wywiedzione z umowy o dzieło. W świetle art. 627 k.c. umowa o dzieło jest umową rezultatu, co oznacza, że wynagrodzenie wykonawcy zależy od wykonania dzieła. Świadczenie polegające na starannym działaniu zwykle nie daje podstawy do uzyskania wynagrodzenia, chyba że wykonawca, choć gotów był wykonać dzieło, doznał przeszkody z przyczyn dotyczących zamawiającego (art. 639 k.c.).

W niniejszej sprawie doszło do odstąpienia pozwanej od umowy z dnia 23 czerwca 2010 roku z powódką przez co umowa ta przestała wiązać strony, co dla powódki oznaczało, że nie ma obowiązku wykonania całości dzieła. Odstąpienie to nastąpiło na podstawie § 9 ust. 1 umowy stron, a więc pozwana skorzystała z umownego prawa do odstąpienia (art. 395 k.c.). Nie ma wątpliwości, że pozwana złożyła oświadczenie o odstąpieniu od umowy z powódką po wystąpieniu umówionej przesłanki i w umówionym terminie – powódka tych okoliczności nie kwestionowała.

Zwykle w razie wykonania prawa odstąpienia umowa uważana jest za nie zawartą (art. 395 § 2 k.c. – zdanie pierwsze), jednakże ta regulacja powinna być traktowana jako dyspozytywna. Niezależnie od tego, gdy zobowiązanie zostało już w całości lub w części wykonane przez jedną lub obie strony, to dochodzi do obowiązku zwrotu świadczenia lub zapłaty wynagrodzenia za świadczone usługi (art. 395 § 2 – zdanie drugie i trzecie). W umowie z dnia 23 czerwca 2010 roku przewidziano, na wypadek odstąpienia pozwanej od umowy, prawo powódki do żądania wynagrodzenia

z tytułu wykonania części umowy na podstawie stanu zaawansowania prac projektowych zweryfikowanego przez przedstawicieli stron umowy (§ 9 ust. 2 umowy stron).

W związku z powołanym postanowieniem umownym nie można zgodzić się z pozwaną, że wypłata wynagrodzenia za wykonaną część prac projektowych zależała od odbioru tych prac według procedury wynikającej z § 2 ust. 8 umowy z dnia 23 czerwca 2010 roku, i to niezależnie od tego, czy można uznać tą procedurę za dopuszczalną w tej części, która wymaga dokonania odbioru przez osobę niebędącą stroną tej umowy. Można mówić o jej stosowaniu tylko w sytuacji braku odstąpienia pozwanej od umowy na podstawie § 9 ust. 1 umowy stron.

W § 9 ust. 2 umowy jest mowa o ustaleniu wynagrodzenia za pracę wykonane przez powódkę do chwili odstąpienia od umowy przez pozwaną na podstawie weryfikacji stanu zaawansowania prac projektowych dokonanej wyłącznie przez strony. Ponieważ w umowie nie wskazano trybu dokonania tej weryfikacji, to należy uznać, że oddanie wykonanych prac przez powódkę i ich odbiór przez pozwaną, bez uwag i zastrzeżeń, stanowi właśnie weryfikację, o której mowa w powołanym postanowieniu umownym. Procedura ta została zakończona protokołem odbiorczym nr 2 z dnia 18 grudnia 2012 roku, w którym pozwana nie zgłosiła zastrzeżeń do oddanych prac (k. 53). Trzeba dodać, że pozwana nie kwestionowała wysokości wynagrodzenia wynikającego z faktury wystawionej przez powódkę po dokonaniu odbioru w dniu 18 grudnia 2012 roku, o czym świadczy choćby to, że odesłanie tej faktury pozwana tłumaczyła wyłącznie brakiem zapłaty za wykonane opracowanie przez jej zamawiającego (k. 29).

W związku z powyższym tylko na marginesie należy stwierdzić, że uzależnianie w § 2 ust. 8 umowy stron wypłaty wynagrodzenia wykonawcy dzieła od odbioru dokonanego przez osobę niebędącą stroną umowy, i to już po odbiorze ze strony zamawiającego dzieła (§ 2 ust. 7 umowy stron), sprzeciwia się normie art. 353¹ k.c. Wyrażenie w powołanym przepisie kodeksowym zasady swobody umów doznaje ograniczenia ze względu na naturę zobowiązania, ustawę i zasady współżycia społecznego, bowiem nie może wiązać w całości lub w zakresie określonych postanowień umowa, która sprzeciwia się prawu, właściwości zobowiązania, czy zasadom współżycia społecznego. Umowa o dzieło jest zobowiązaniem dwustronnym i wzajemnym, toteż obowiązek świadczenia wzajemnego zamawiającego w stosunku do przyjmującego zamówienie, w postaci wynagrodzenia za wykonanie dzieła, nie może być uzależniony od odbioru dzieła przez osobą trzecią, niebędącą zamawiającym w stosunku do przyjmującego zamówienie, i to w sytuacji gdy osoba ta jest kontrahentem zamawiającego, bowiem to sprzeciwia się właściwości (naturze) tego zobowiązania.

Mając na uwadze powyższe, i orzekając po przekazaniu tutejszemu Sądowi sprawy przez sąd właściwy dla elektronicznego postępowania upominawczego na podstawie art. 505³⁴ § 1 k.p.c., należało zasądzić dochodzone roszczenie w całości co do należności głównej. Ustalając początek biegu odsetek od zasądzonej kwoty należało uwzględnić treść § 5 ust. 2 umowy stron z dnia 23 czerwca 2010 roku, zgodnie z którym termin płatności faktury powódki ustalono na 30 dni od daty wpływu środków od zamawiającego w stosunku do pozwanej, na jej rachunek, lecz nie później niż 60 dni od daty wystawienia faktury. Powódka nie powołała się na zapłatę ze strony zamawiającego pozwanej, przeto należało uznać, że termin wymagalności kwoty z faktury załączonej do pozwu wynosi 60 dni od daty jej wystawienia. Faktura została wystawiona w dniu 24 grudnia 2011 roku, toteż termin wymagalności wynikającej z niej kwoty upłynął w dniu 22 lutego 2012 roku. W związku z powyższym odsetki należą się powódce od dnia 23 lutego 2012 roku. Dalej idące powództwo w tym zakresie należało oddalić.

Mimo tego oddalenia należało uznać, że powódka wygrała sprawę. W związku z powyższym, zgodnie z treścią art. 98 § 1 oraz art. 99 w zw. z art. 98 § 3 k.p.c. przy zastosowaniu stawek wynikających z § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, należało zasądzić od pozwanej na rzecz powódki zwrot kosztów procesu, co obejmuje uiszczoną opłatę sądową od pozwu, oraz koszty zastępstwa procesowego radcy prawnego.